

NOTA

HERSELT - AARSCHOTSESTEENWEG

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
G. VERBELEN, E. DIRIX, A. SYS,
E. AUDENAERT & K. BOUCKAERT

DECEMBER 2017

Titel

Nota met ingreep in de bodem. Herselt - Aarschotsesteenweg

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Evelien Dirix,
Annelien Sys, Evelien Audenaert en Kevin Bouckaert

Opdrachtgever

Familie Van Opstal
Kapittelbergstraat 22
2230 Herselt

Projectnummer

2017J235

Plaats en datum

Kortenaken, 6 december 2017

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2017J235
ISSN 2034-5615

© 2017 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Onderzoeksvragen</i>	7
2	Huidige & toekomstige situatie	9
2.1	<i>Huidige situatie</i>	9
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	10
3	Bureauonderzoek	12
4	Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem	13
4.1	<i>Beschrijvend gedeelte</i>	13
4.2	<i>Assessment proefsleuvenonderzoek</i>	14
4.3	<i>Assessment metaaldetectie</i>	35
4.4	<i>Het onderzocht gebied</i>	35
4.5	<i>Potentiële kennis en waardering</i>	36
4.6	<i>Interpretatie van de archeologische site</i>	36
5	Samenvatting	37
5.1	<i>Voor een gespecialiseerd publiek</i>	37
5.2	<i>Voor een niet-gespecialiseerd publiek</i>	37
5.3	<i>Programma van maatregelen</i>	37
6	Bibliografie	38
7	Figurenlijst	39
8	Plannenlijst	40
9	Fotolijst	41
10	Sporenlijst	42

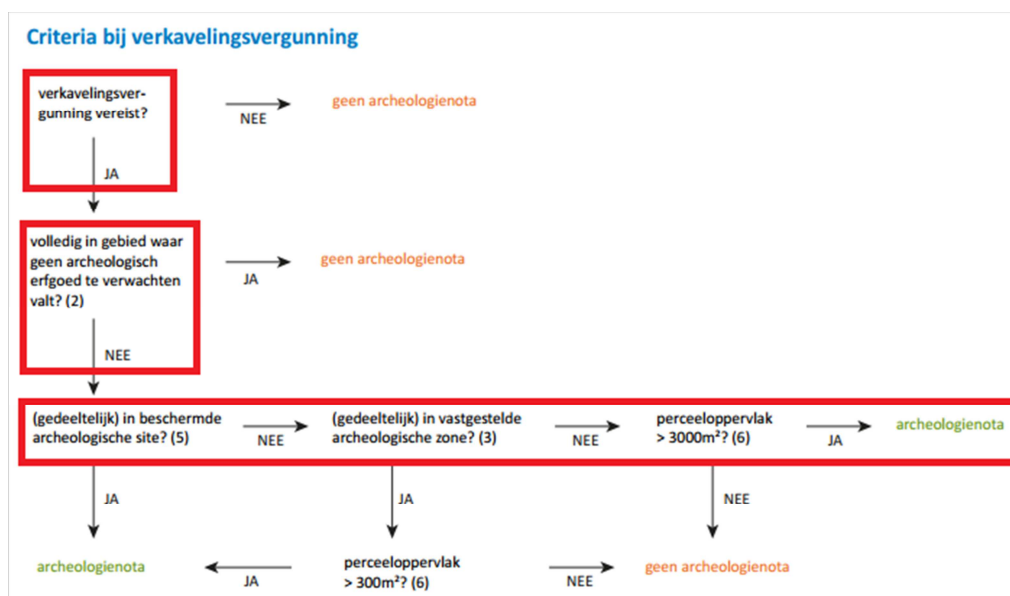
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een verkavelingsaanvraag is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunningen

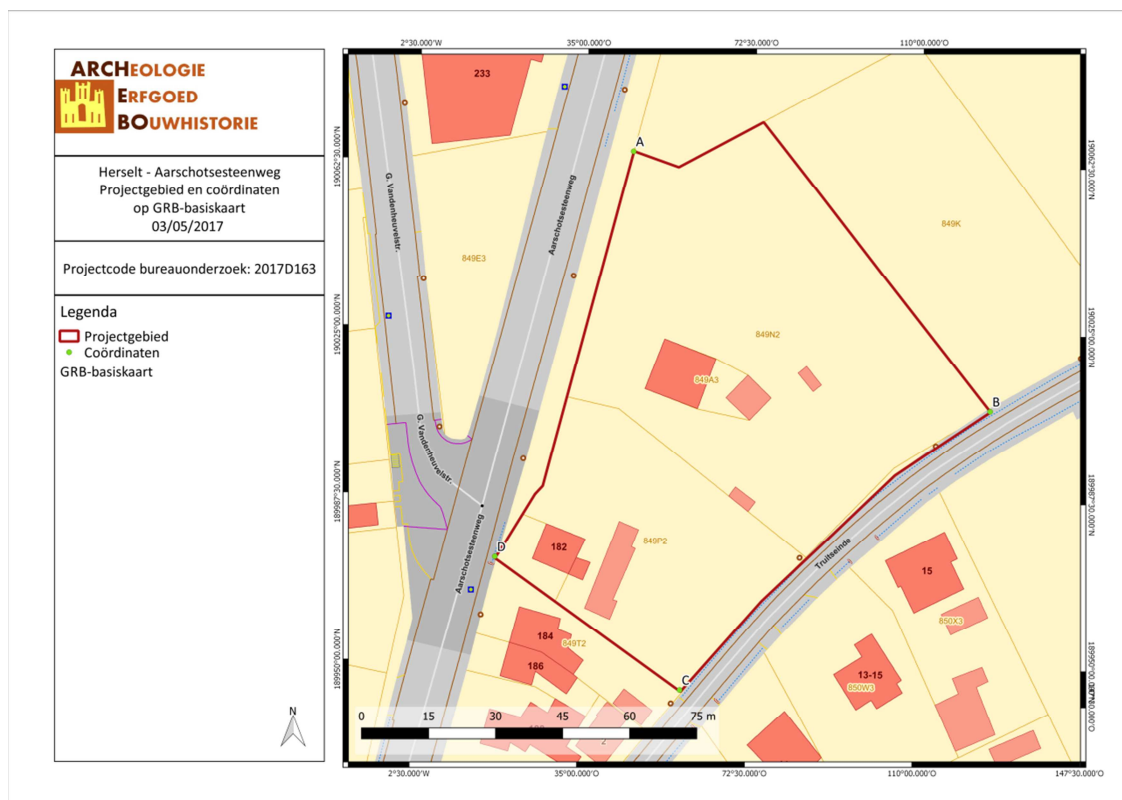
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de familie Van Opstal een nota opgemaakt voor de verkaveling van twee bestaande percelen aan de Aarschotsesteenweg in Herselt.

Aangezien de aanvraag voor een verkavelingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in mei 2017 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon voor de opdrachtgever, Familie Van Opstal, was erkend landmeter Walter Torfs. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

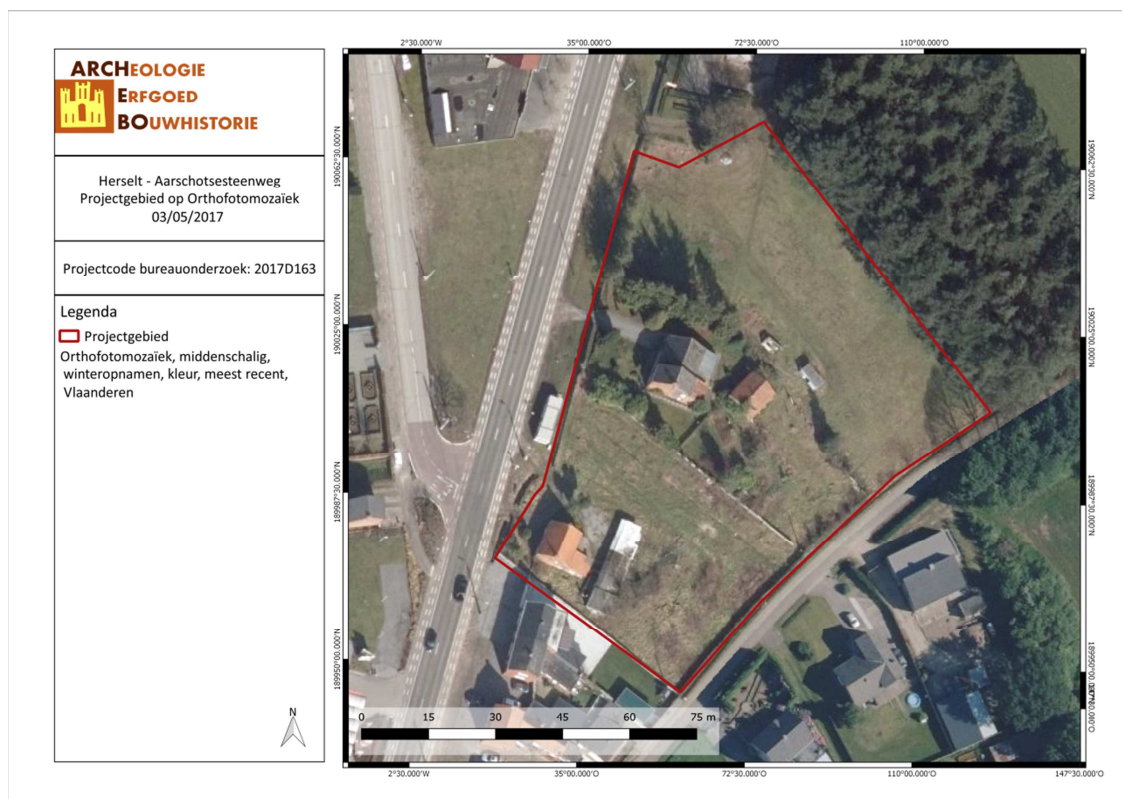
Administratieve fiche	
Naam site:	Herselt – Aarschotsesteenweg
Onderzoek:	Nota met ingreep in de bodem
Ligging:	Antwerpen, Herselt, Ramsel, Aarschotsesteenweg 180 - 182
Kadaster:	Gemeente Herselt, Afd. 3 Ramsel, Sectie G, nrs. 849n2, 849a3, 849p2 en 849d2
Coördinaten :	A X 183285.374
	Y 190064.843
	B X 183366.128
	Y 190007.916
	C X 183297.738
	Y 189944.420
	D X 183255.880
	Y 189973.657
Opdrachtgever:	Familie Van Opstal Monique Van Opstal Kapittelbergstraat 22 2230 Herselt
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba
Projectcode bureauonderzoek:	2017J235
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	Ca. 7 393 m ²
Uitvoeringsperiode:	1 december 2017
Reden van de ingreep	Verkaveling van twee samengevoegde percelen waarbij zowel bebouwing gesloopt wordt als bewaard blijft.
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze nota is een archeologische evaluatie van het terrein.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, verkaveling

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

HEAR/17/05/03/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017)

HEAR/17/05/03/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

De opdrachtgever zal de eventuele archeologische waarden op de betrokken percelen vernietigen met het realiseren van een herverkaveling. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld. Deze kan in het veld getoetst worden, waarbij uiteraard rekening moet gehouden worden met de mogelijke aanwezigheid van andere archeologische waarden dan die geformuleerd in de gespecificeerde verwachting. Het onderzoeksdoel voor dit vooronderzoek met ingreep in de bodem is om na te gaan wat het potentieel is van het plangebied voor de aanwezigheid en bewaring van vindplaatsen die op basis van het bureauonderzoek verwacht worden. Om dit te kunnen vaststellen is een vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk.

Voorliggende nota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten eveneens op zijn minst een aantal onderzoeksvragen worden beantwoord.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*

- Zijn er nog archeologisch relevante niveaus aanwezig?
- Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte? Hoeveel archeologische niveaus zijn er aanwezig? En hoe onderscheiden ze zich?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?
- Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Het onderzoek is succesvol indien aan al deze vragen een gepast antwoord kan gegeven worden.

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bestaat uit twee percelen aan de Aarschotsesteenweg 180 en 182 te Herselt. Het projectgebied wordt in het oosten begrenst door de straat Truitseinde. Op beide percelen staat momenteel bebouwing. Het grootste gedeelte van het terrein is groene zone/tuin.

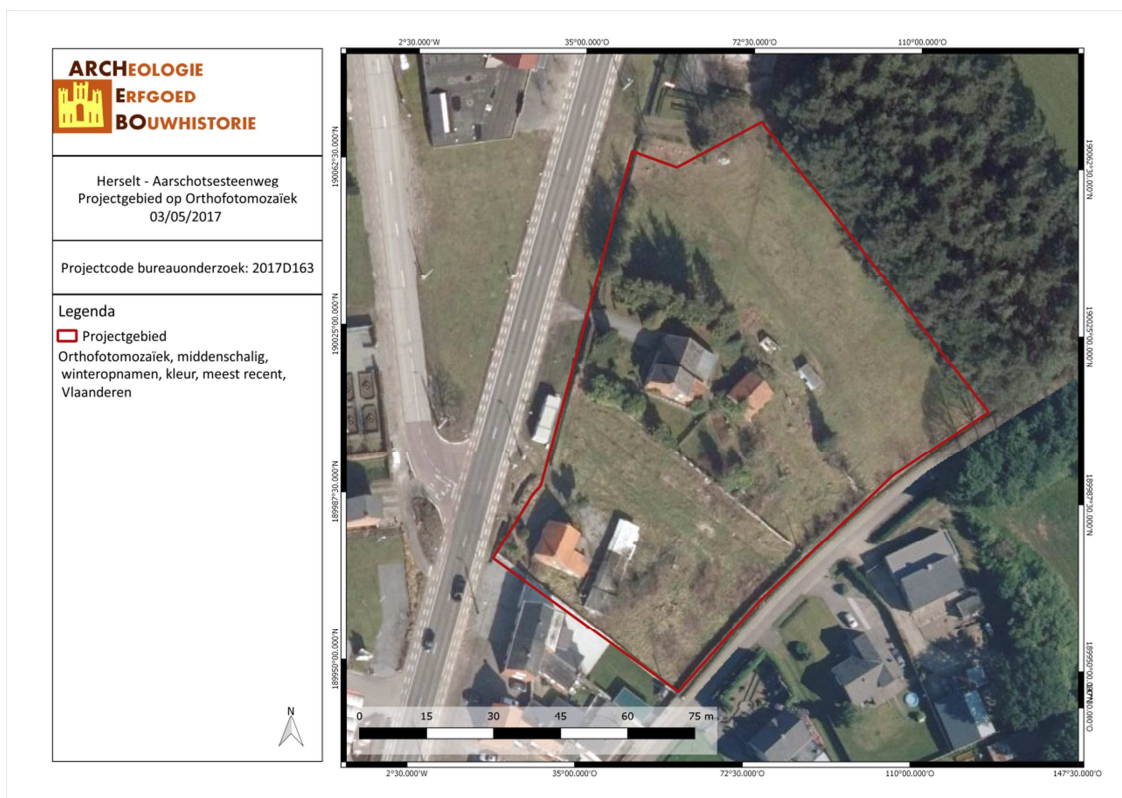
Figuur 4: Panoramische foto van het pand aan huisnummers 180 (links) en 182 (rechts) (Google Street View, 2009)

Figuur 5: Panoramische foto van het pand aan huisnummer 182 (rechts) (Google Street View, 2009)

Figuur 6: Panoramische foto van de tuinen aan huisnummers 180 (rechts) en 182 (links) (Google Street View, 2009)

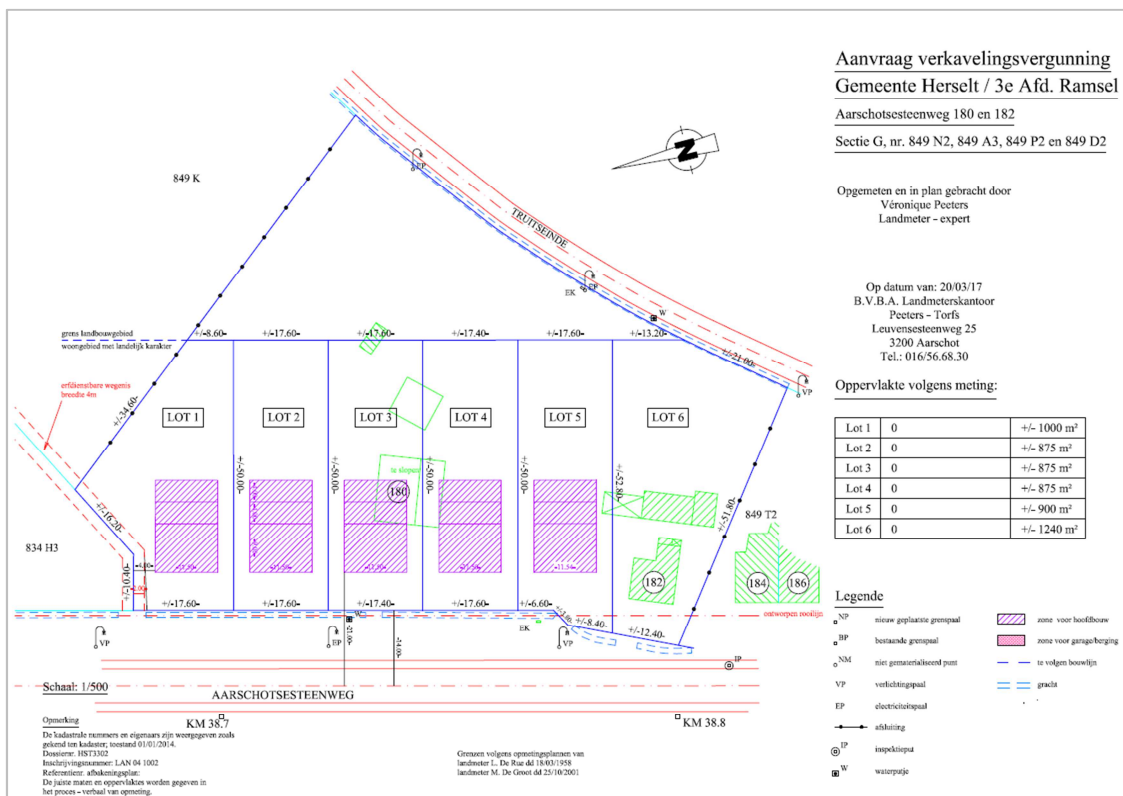
HEAR/17/05/03/3 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De opdrachtgever plant de verkaveling van twee percelen aan de Aarschotsesteenweg te Herselt. In de toekomst zal het terrein bestaan uit 5 loten met elk een even grote bouwzone. In lot 6 zal de bestaande woning met huisnummer 182 behouden worden. Een gedeelte van een bijgebouw bijhorende bij deze woning zal echter moeten wijken voor de nieuwe perceelsgrenzen. Ten voordele van de andere loten, zal het huis en bijgebouwen van huisnummer 180 gesloopt worden. Het nieuw gevormde driehoekige perceel aan Truitseinde is onbebouwbaar en wordt niet aangetast door de verkavelingsaanvraag. Het

volledige projectgebied bedraagt ca. 7393m². De nieuwe loten zullen een oppervlakte bedragen tussen ca. 875 en ca. 1250 m².

Figuur 8: Aanvraag verkavelingsvergunning (W. Torfs, 2017)

HEAR/17/05/03/4 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)

3 BUREAUONDERZOEK

De bureaustudie werd uitgevoerd door ARCHEBO bvba en leverde volgend resultaat op:¹

Op het terrein zal door de opdrachtgever een verkaveling van zes loten gepland worden. In de toekomst zal het terrein bestaan uit 5 loten met elk een even grote bouwzone. In lot 6 zal de bestaande woning met huisnummer 182 behouden worden. Een gedeelte van een bijgebouw bijhorende bij deze woning zal echter moeten wijken voor de nieuwe perceelsgrenzen. Ten voordele van de andere loten, zal het huis en bijgebouwen van huisnummer 180 gesloopt worden. Het nieuw gevormde driehoekige perceel aan Truitseinde is onbebouwbaar en wordt niet aangetast door de verkavelingsaanvraag. Het volledige projectgebied bedraagt ca. 7393m². De nieuwe loten zullen een oppervlakte bedragen tussen ca. 875 en ca. 1250 m².

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied beperkt verstoord is door de bouw van de woningen tussen 1939 en 1969. Het overgrote gedeelte van de perceelsgronden is onverstoorde groene zone.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich geen archeologische waarden (binnen een straal van 1000 meter). De eerste vermelding van de plaats Ramsel dateert van de 13de eeuw. De locatie van het projectgebied kende pas een stedelijke ontwikkeling door de aanleg van de staatsbaan Westerlo-Aarschot in 1860. De huidige bebouwing op beide percelen is opgetrokken tussen 1939 en 1969.

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gebouwen stonden vanaf ongeveer de helft van de 20ste eeuw tot nu. Historische interpretatie van het gebied concludeert dat bebouwing reeds mogelijk kan geweest zijn vanaf het einde van de 13de eeuw.

Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd met de bodemseries Scg en Zcg. Dit betekent een combinatie van matig tot droge zand en zandlemige gronden met Podzol.

¹ Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Pil N. & Sys A., 2017: Archeologienota Herselt – Aarschotsesteenweg, Archebo-Rapport 2017D163, Kortenaen

4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

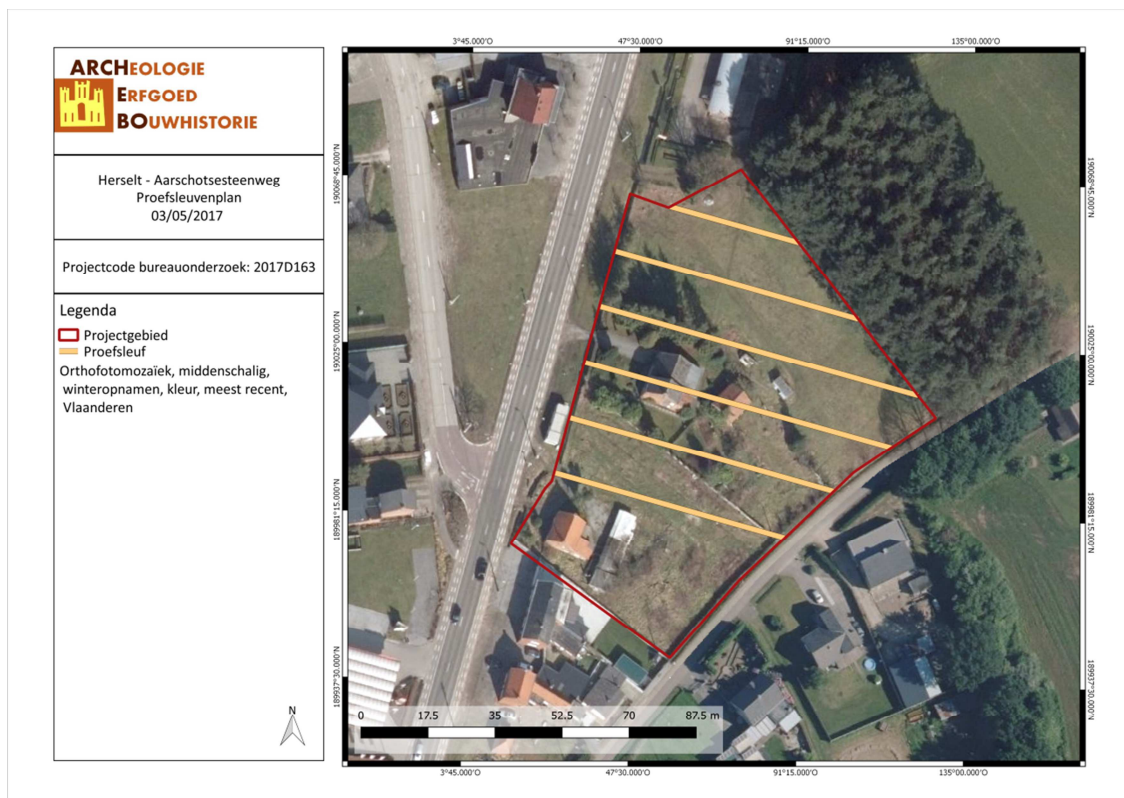
4.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

4.1.1 Onderzoeksopdracht

Het doel van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op het gehele terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven, zodoende het archeologisch potentieel van het terrein na te gaan. Hierbij dient nagegaan te worden of er archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte om een inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

4.1.2 Strategie

ARCHEBO bvba adviseerde een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven met als doel een nauwkeuriger zicht te krijgen op de gaafheid van de te onderzoeken zones alsook om de aanwezigheid van archeologische waarden in de vorm van sporen in te schatten. Het doel van proefsleuven is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van het terrein te onderwerpen aan archeologisch onderzoek. Dit representatief staal laat toe om de archeologische verwachting te toetsen en een gefundeerde uitspraak te doen over de totale archeologische waarde van het terrein.

Figuur 10: Proefsleuvenplan (ARCHEBO bvba, 2017).

ARCHEBO bvba heeft binnen het plangebied continue parallelle proefsleuven aangelegd. De ideale dekingsgraad van de sleuven ligt tussen 10 & 15 % van het plangebied. Statistisch onderzoek en simulaties van de sleuven op verschillende soorten vindplaatsen met diverse omvang hebben

aangetoond dat met een dichtheid van 10% ongeveer 90% van alle vindplaatsen met een minimum van 5 m in diameter worden opgespoord.

Hierbij geldt dat de kans dat lineaire structuren worden gemist groter is indien sleuven alle parallel in dezelfde richting worden gelegd. Om de trefkans op dergelijke structuren te vergroten dienen dwarssleuven en/of kijkvensters te worden aangelegd. Indien afgeweken wordt van de dekingsgraad omwille van één of andere redenen tijdens de uitvoering van het veldonderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportage.

Het terrein was voor het aanleggen van de proefsleuven volledig toegankelijk. De gebouwen zijn voor aanvang gesloopt en de bomen gekapt tot aan het maaiveld. Hierdoor kon het archeologisch onderzoek zonder problemen uitgevoerd worden zoals voorzien.

HEAR/F/1

Figuur 11: Toestand terrein voor het aanleggen van de proefsleuven (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2 ASSESSMENT PROEFSLEUVENONDERZOEK

4.2.1 Inleiding

Het resultaat van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt. Zowel het deel van het terrein dat onderzocht wordt als het deel van de sporen dat opgegraven wordt, is steeds statistisch representatief en laat toe uitspraken te doen over het geheel van het terrein, behalve bij vooronderzoek met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Zones van het opgravingsvlak die sporen of archeologische artefacten bevatten, worden terug afgedekt om te voorkomen dat degradatie ervan zou optreden, in afwachting van een opgraving of definitief fysiek behoud.²

² Agentschap Onroerend Erfgoed, 64–65.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 4 december 2017. Daarbij werd van het onderzoeksgebied ca. 751,36 m² onderzocht tijdens dit onderzoek, wat neerkomt op ca. 13% (zonder de zone van lot 6 waar het huidige gebouw blijft). Hierbij werden 6 parallelle proefsleuven en 1 kijkvenster aangelegd.

WP1: 106,26m²

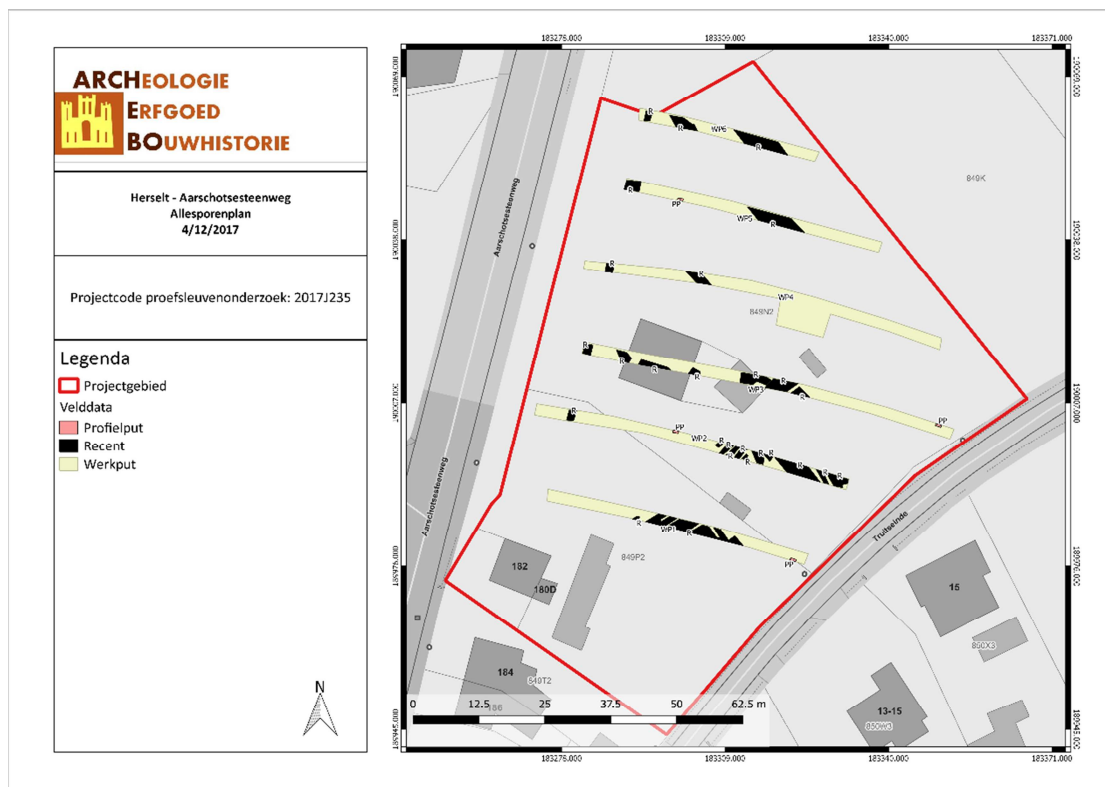
WP2: 127,84m²

WP3: 154,38m²

WP4 + kijkvenster: 182,66m²

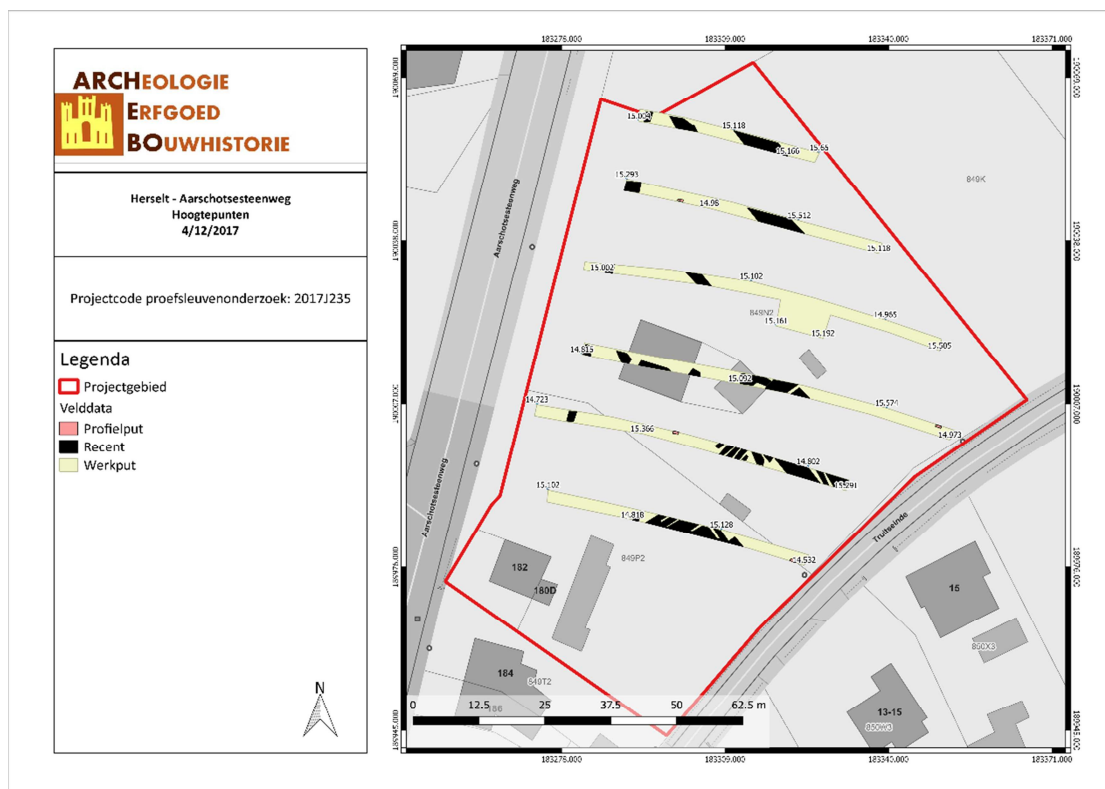
WP5: 105,90m²

WP6: 74,32m²

HEAR/17/12/04/5 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Overzichtsplanning van het onderzoeksterrein (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/17/12/04/6 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Overzichtplan van het onderzoeksterrein met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

4.2.2 Vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologische vondsten aangetroffen.

4.2.3 Stalen

Er werden geen stalen genomen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

4.2.4 Conservatie

Gezien er geen vondsten werden gedaan, is er geen conservatie noodzakelijk.

4.2.5 Archeologische sporen & structuren

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen archeologische sporen aangetroffen en geregistreerd. Er werden enkel recente sporen/verstoringen aangetroffen en op plan gezet (RR). Het gaat hier voornamelijk om enkele uitbraaksporen, die gekoppeld kunnen worden aan de recent gesloopte bebouwing, en recente grachten en enkele ploegsporen. De ploegsporen bevinden zich in het noordwestelijke deel van onderzoeksgebied. Zowel in de uitbraaksporen als in de grachten werd baksteenpuin en glas aangetroffen, wat duidt op een recente (20ste-eeuwse) datering.

4.2.5.1 Werkput 1

Werkput 1, aangelegd in het zuiden van het onderzoeksgebied, leverde geen archeologische sporen op. Wel werden er enkele recente vergravingen/verstoringen aangetroffen, waaronder kuilen en greppels met een N-Z oriëntatie. De kuilen en greppels, zowat centraal in de sleuf, hebben een donkergrijze/donkerbruine kleur en zijn zeer scherp en hoekig (vermoedelijk gegraven door een graafbak van een kraan) afgelijnd, wat wijst op een recente datering. De greppel die werd aangetroffen in het westen van de sleuf heeft een donkergrijze kleur en bevat baksteenpuin. Ook deze greppel is recent te dateren.

HEAR/17/12/04/7 - Digitale aanmaak

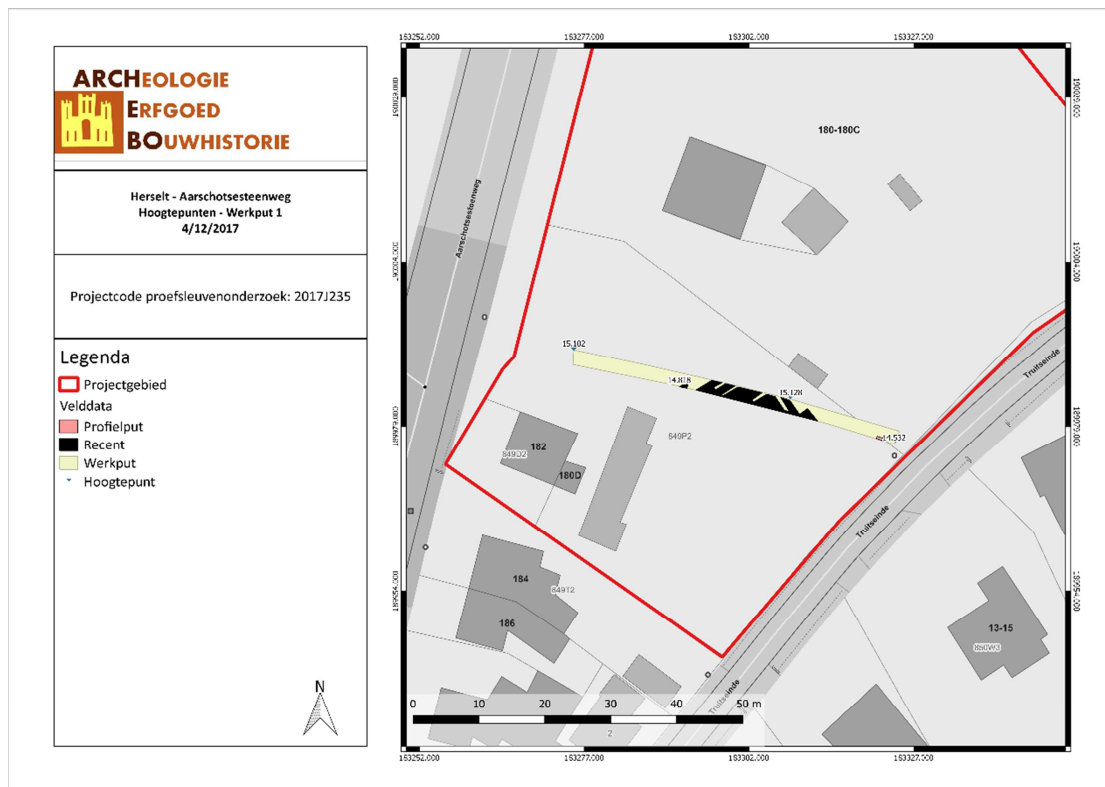
Figuur 14: Overzichtplan werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/2

Figuur 15: Overzichtsfoto werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)

De rand van de werkput ligt op ca. 15,1m TAW. Het vlak op ca. 14,5m en 14,8m TAW.

HEAR/17/12/04/8 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Overzichtsplan werkput 1 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/3

Figuur 17: Recente grachten en kuilen/verstoring, werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)

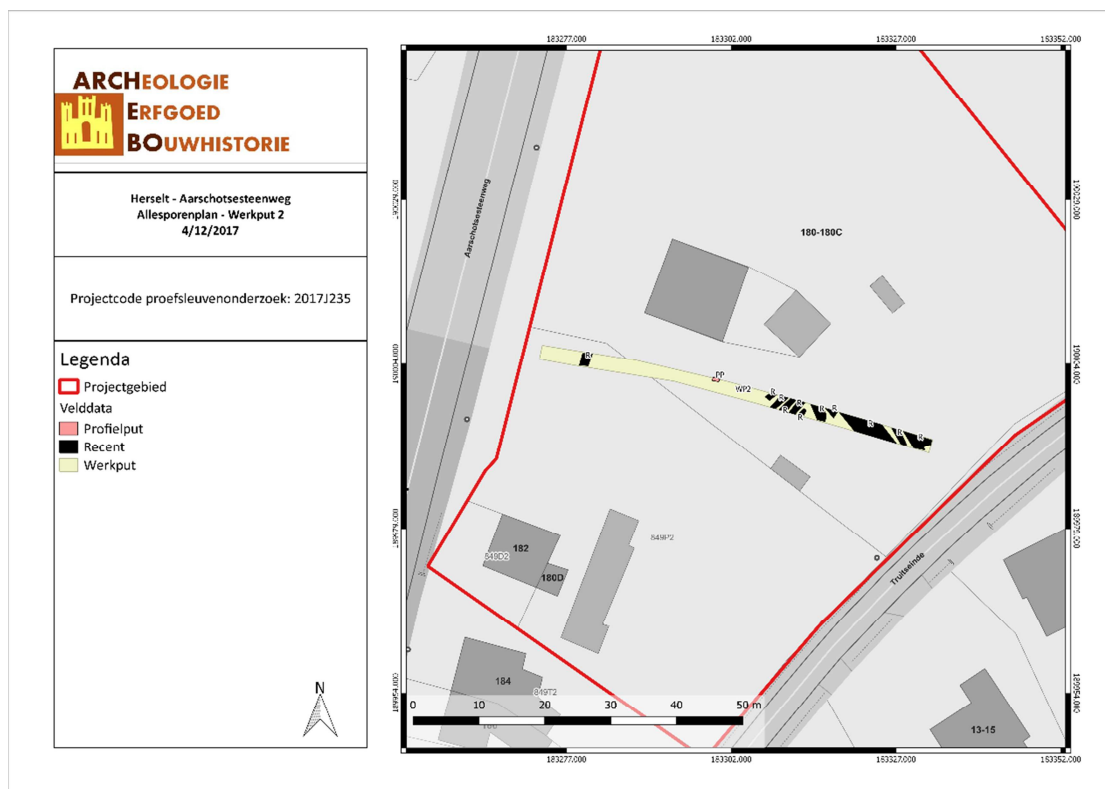

HEAR/F/4

Figuur 18: Recente gracht met baksteen, werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.5.2 Werkput 2

Ook in deze werkput werden, net zoals in werkput 1, enkele recente vergravingen/verstoringen aangesneden, en dit vooral in het oostelijke deel van de sleuf. Het betreft hier eveneens (rechthoekige) kuilen en greppels met een N-Z oriëntatie. Een aantal van deze greppels liggen in het verlengde van de greppels die werden aangetroffen in de eerste werkput. Ook deze zijn bijgevolg recent te dateren. In het westelijk deel van de sleuf werd ook hier een greppel aangesneden, die in het verlengde ligt van de greppel in werkput 1, met een donkergrijze kleur.

HEAR/17/12/04/9 - Digitale aanmaak

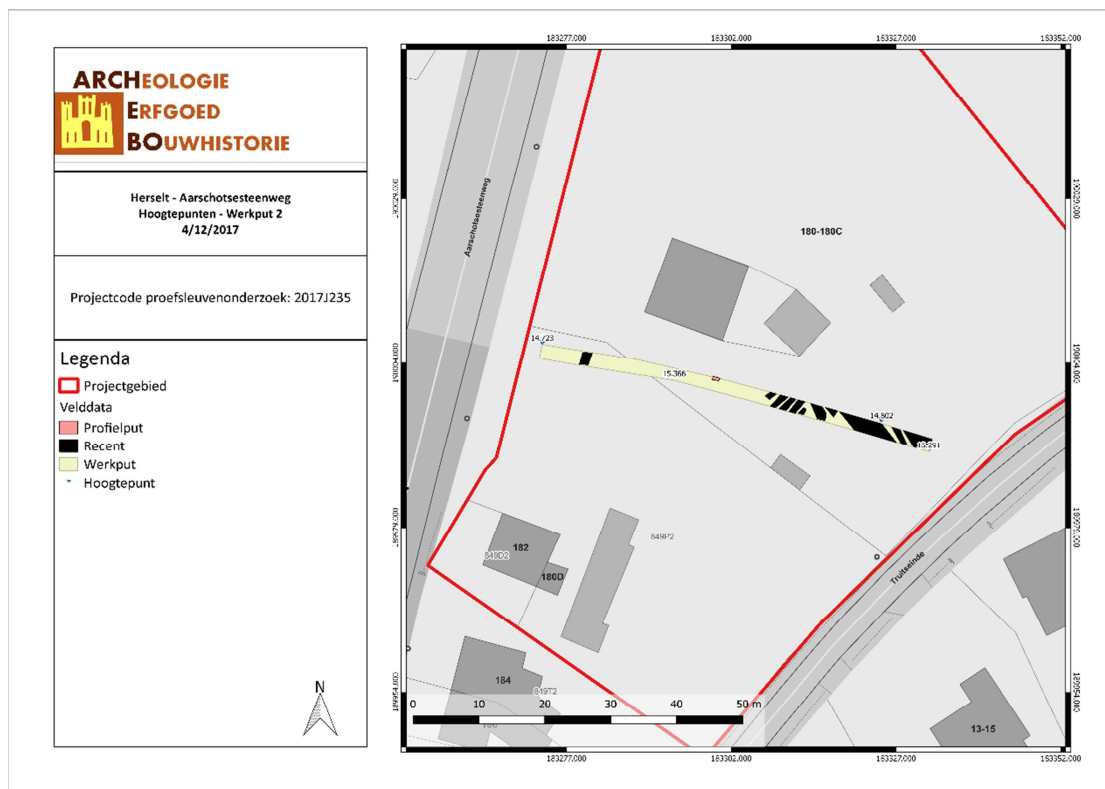
Figuur 19: Overzichtsplanning werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/5

Figuur 20: Overzichtsfoto werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2017)

De rand van de werkput ligt tussen 15,2m en 15,3m TAW. Het vlak tussen 14,7m en 14,8m TAW.

HEAR/17/12/04/10 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Overzichtsplanning werkput 2 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

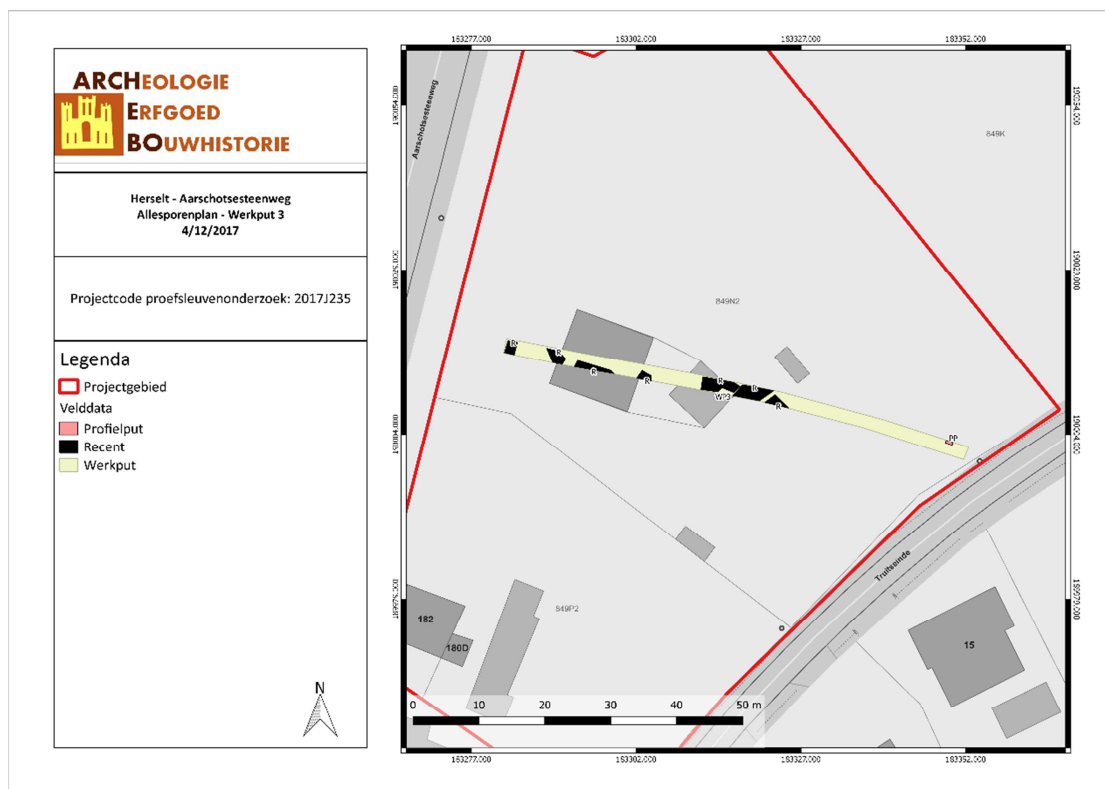

HEAR/F/6

Figuur 22: Recente grachten/vergravingen (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.5.3 Werkput 3

In werkput 3 werden heel wat vergravingen/verstoringen en uitbraaksporen aangetroffen die te maken hebben met (de sloop van) de recent gesloopte bebouwing. In deze kuilen werd o.a. baksteenpuin aangetroffen.

HEAR/17/12/04/11 - Digitale aanmaak

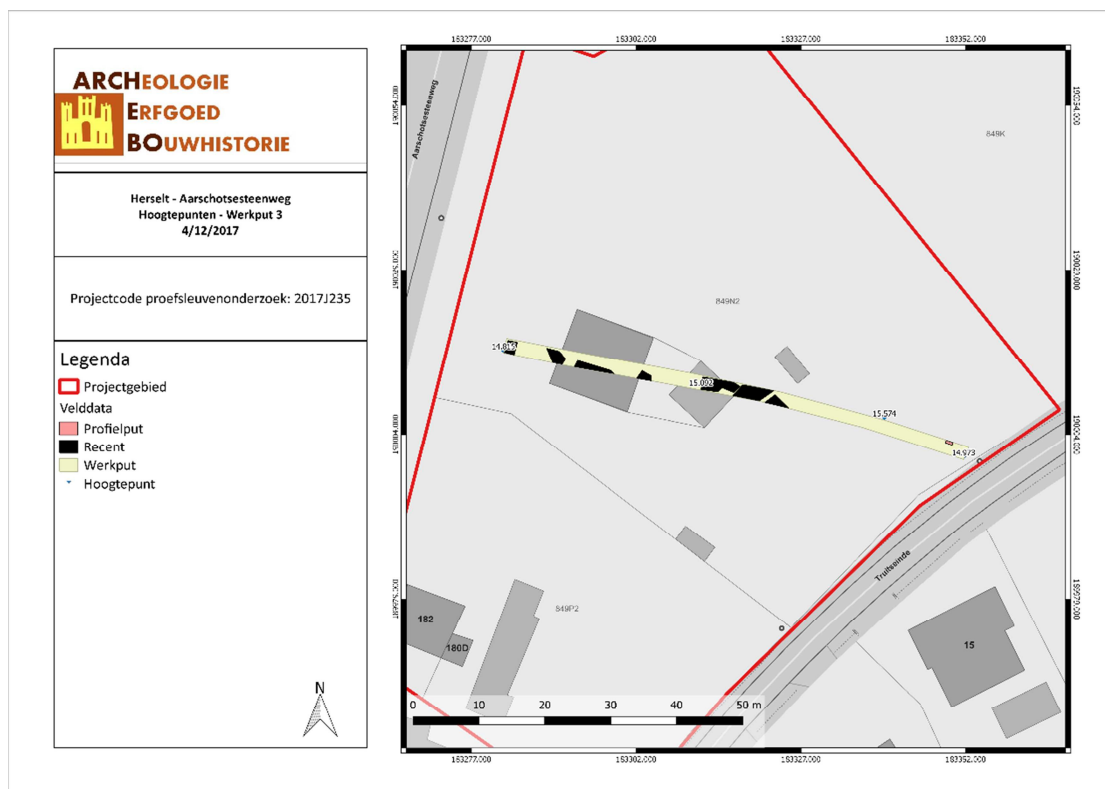
Figuur 23: Overzichtplan werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/7

Figuur 24: Overzichtsfoto werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

De rand van werkput 3 ligt rond 15,5m TAW. Het vlak tussen 14,8m en 14,9m TAW.

HEAR/17/12/04/12 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Overzichtplan werkput 3 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/8

Figuur 26: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

HEAR/F/9

Figuur 27: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

HEAR/F/10

Figuur 28: Recente kuil met puin, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

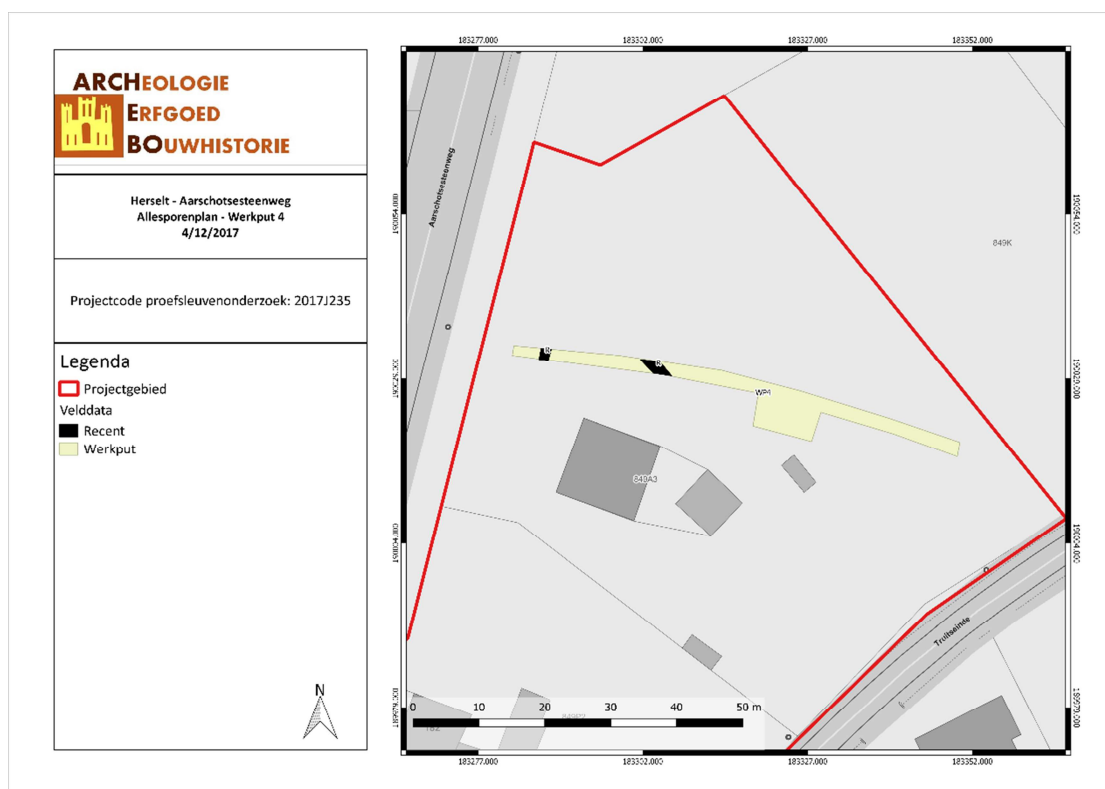

HEAR/F/11

Figuur 29: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.5.4 Werkput 4

In werkput 4 werden twee recente greppels aangetroffen en opgetekend. Deze greppels zijn het verlengde van greppels die ook werden aangesneden in de vorige werkputten.

HEAR/17/12/04/13 - Digitale aanmaak

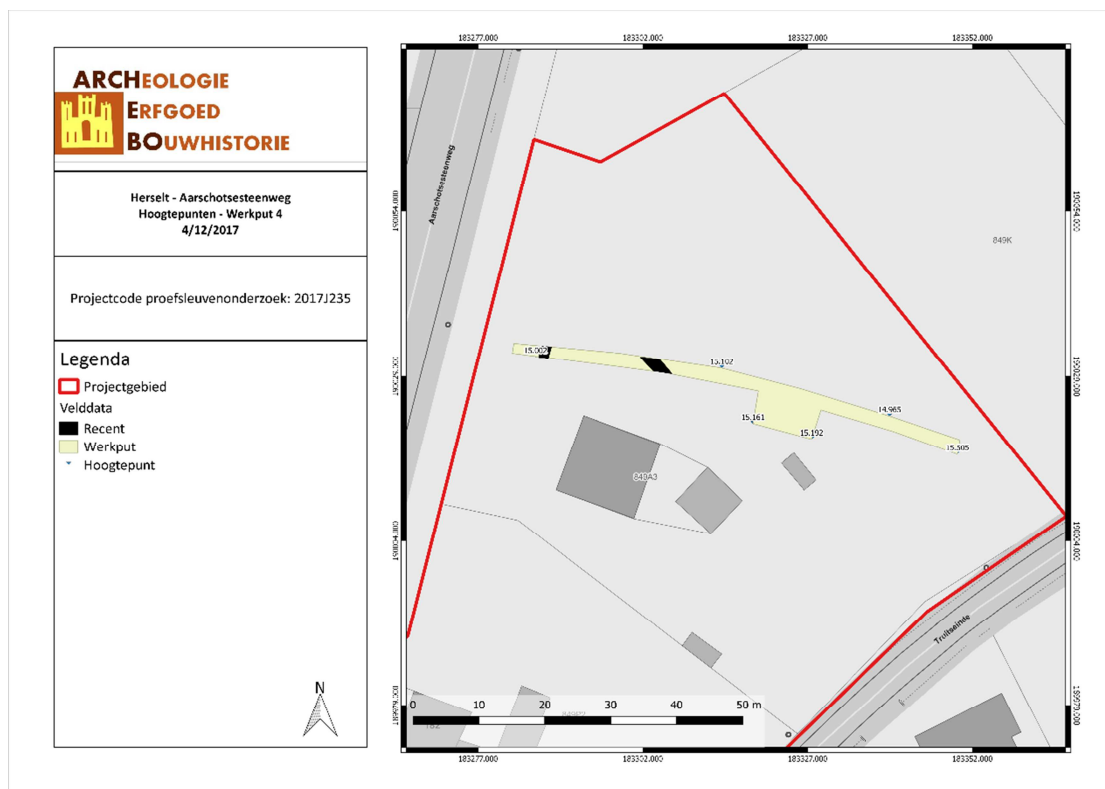
Figuur 30: Overzichtsplan werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/12

Figuur 31: Overzichtsfoto werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2017)

Hier ligt de rand van de werkput op ca. 15,5m TAW. Het vlak tussen 14,9m en 15,1m TAW.

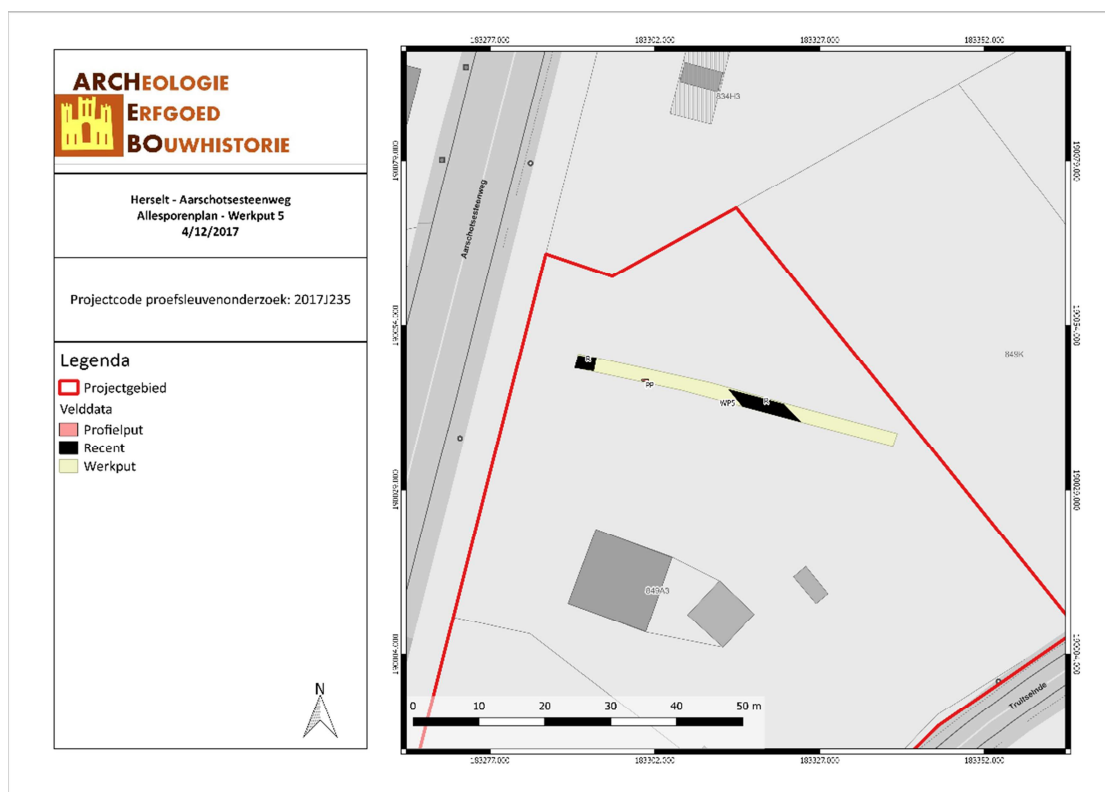

HEAR/17/12/04/14 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Overzichtsfoto werkput 4 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

4.2.5.5 Werkput 5

In deze werkput werden ploegsporen aangetroffen in het westelijk deel van de sleuf. Daarnaast werd in de oostelijk deel een brede gracht aangesneden. In deze gracht werd baksteen en glas gevonden, wat wijst op een recente datering. Ook in de greppel langsheen de weg werd baksteen en glas aangetroffen.

HEAR/17/12/04/15 - Digitale aanmaak

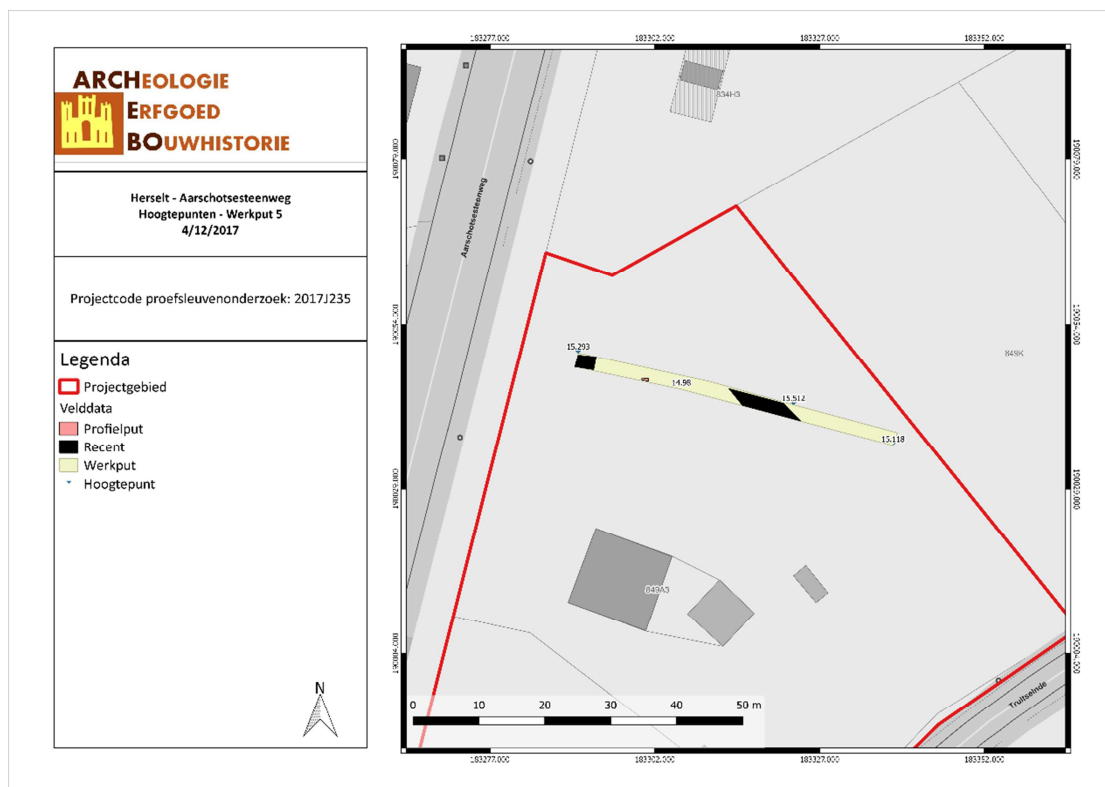
Figuur 33: Overzichtsplanning werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/13

Figuur 34: Overzichtsfoto werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017)

Hier ligt de rand van de werkput tussen 15,3m en 15,5m TAW. Het vlak tussen 14,9m en 15,1m TAW.

HEAR/17/12/04/16 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Overzichtsplan werkput 5 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/14

Figuur 36: Ploegsporen, werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017)

HEAR/F/15

Figuur 37: Brede gracht, werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017)

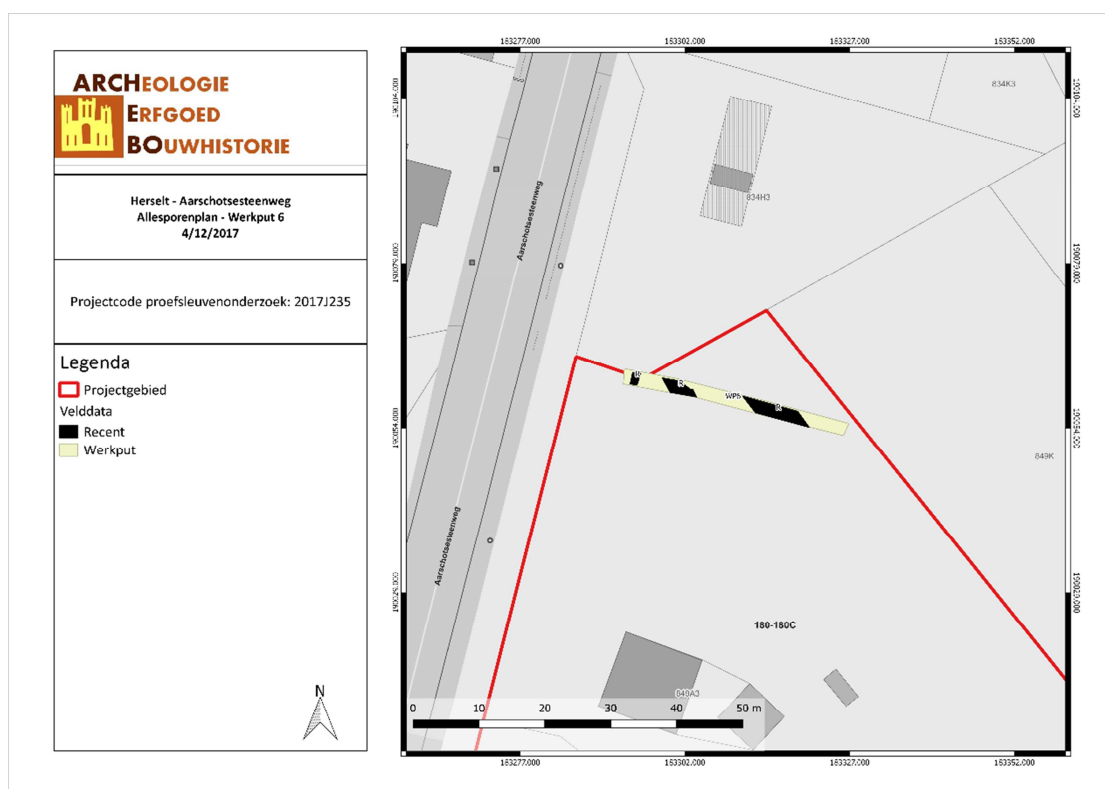

HEAR/F/16

Figuur 38: Recente greppel (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.5.6 Werkput 6

Ook in werkput 6 werd een brede gracht aangesneden die zowat in het verlengde ligt van de gracht uit werkput 5, beide hebben dezelfde inhoud. Daarnaast werd een greppel aangetroffen met een N-Z oriëntatie langsheen de weg met baksteen en glas en een greppel met metalen voorwerpen.

HEAR/17/12/04/17 - Digitale aanmaak

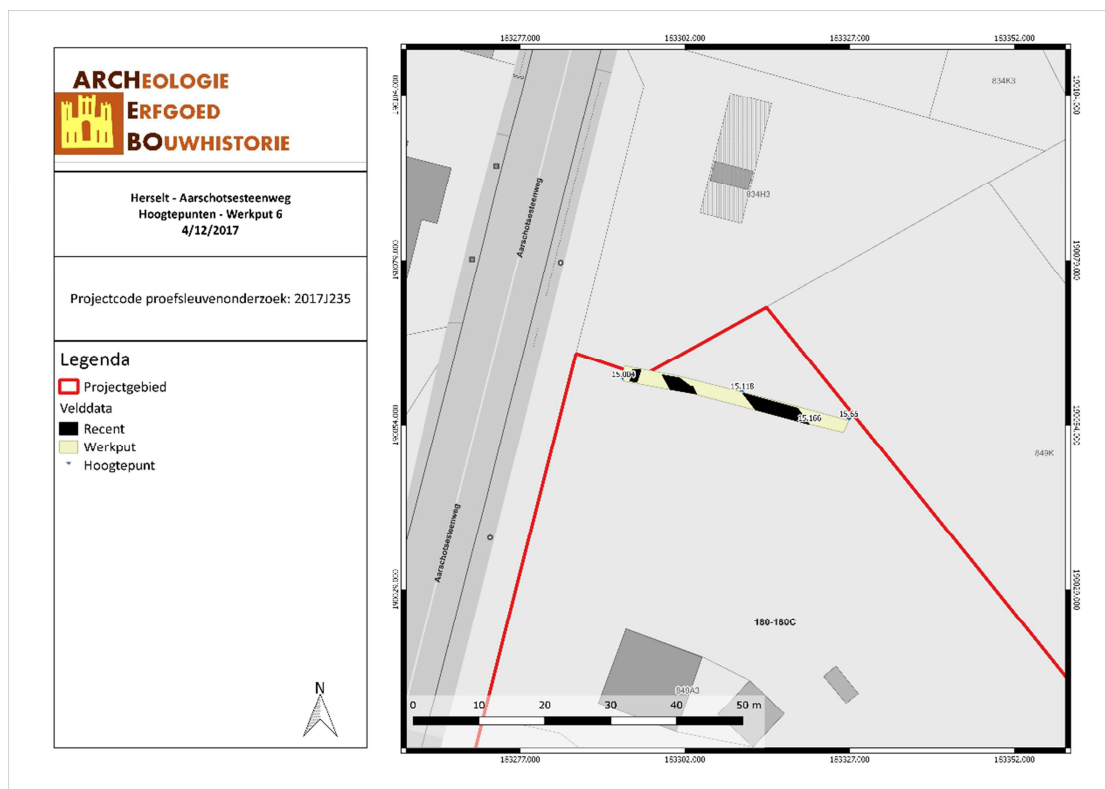
Figuur 39: Overzichtsplan werkput 6 (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/17

Figuur 40: Overzichtsfoto werkput 6 (ARCHEBO bvba, 2017)

De rand van deze werkput ligt tussen 15,1m en 15,6m TAW. Het vlak ca. 15,0m TAW.

HEAR/17/12/04/18 - Digitale aanmaak

Figuur 41: Overzichtsplan werkput 6 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).

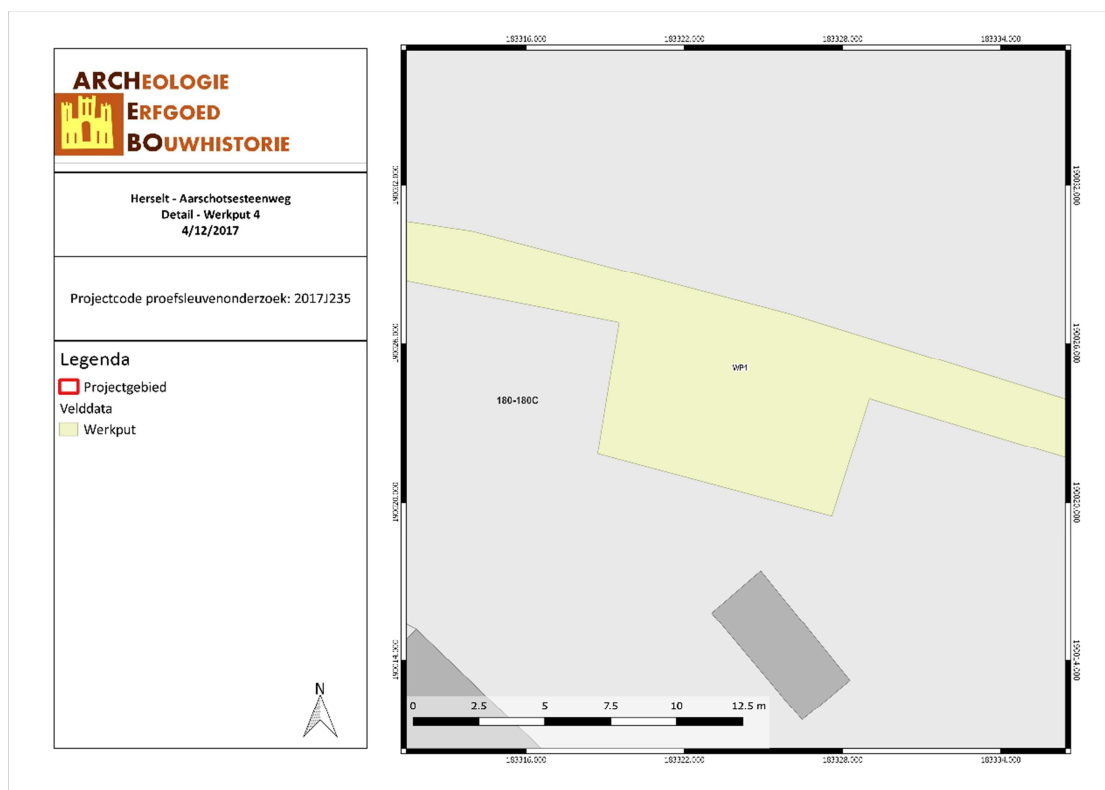

HEAR/F/18

Figuur 42: Greppel met metalen voorwerpen (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.5.7 Kijkvenster

Er werd een kijkvenster aangelegd tussen werkput 3 en 4. Dit kijkvenster leverde eveneens geen archeologische sporen op.

HEAR/17/12/04/19 - Digitale aanmaak

Figuur 43: Overzichtsplan kijkvenster (ARCHEBO bvba, 2017).

HEAR/F/19

Figuur 44: Kijkvenster (ARCHEBO bvba, 2017)

4.2.6 Assessment sporen

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen archeologisch interessante sporen aangetroffen. Wel werden er heel wat recente vergravingen/verstoringen en greppels aangetroffen. Het betreft enkele (rechthoekige) kuilen die zeer scherp en rechthoekig afgelijnd zijn en dus vermoedelijk gegraven zijn met een machinale kraan. Ook werden een aantal kuilen aangesneden, zowat centraal binnen het onderzoeksgebied ter hoogte van de recent gesloopte bebouwing aldaar, die dan ook in verband gebracht kunnen worden met deze toenmalige bebouwing op het terrein. In deze kuilen werd heel wat baksteenpuin aangetroffen.

Over het terrein lopen eveneens een aantal recente grachten met over het algemeen een N-Z oriëntatie. In het westelijk deel van het onderzoeksgebied loopt ook een N-Z georiënteerde gracht, zowat parallel met de huidige weg, dat bestaat uit donkergrijs zand en naast baksteen ook glas bevat. Zowel de baksteen als het glas duiden op een recente (20ste-eeuwse datering).

In de noordwestelijk deel van het onderzoeksgebied werden een aantal ploegsporen aangetroffen die wijzen op het gebruik van het terrein als landbouwgrond voordat het terrein in gebruik genomen is voor woningen tussen 1939 en 1969 (zoals uit de bureaustudie bleek). De ploegsporen zijn dus waarschijnlijk te situeren in het begin van de 20ste eeuw.

4.2.7 Landschappelijke profielen

Over het gehele terrein werden er profielputten aangelegd met een goede spreiding, dit om een goede studie te kunnen maken over de profielopbouw van het onderzoeksterrein. De profielen werden opgeschoond en gefotografeerd in werkput 1, 2, 3 en 5. Uit de profielen is op te maken dat op een deel van het terrein de Ap-horizont zich onmiddellijk op de C-horizont bevindt, zoals te zien is op de profielfoto in werkput 1. De B-horizont is hier verdwenen. Op andere delen van het terrein is de B-horizont nog wel aanwezig (Podzol), zoals onder andere in werkput 3 kon vastgesteld worden.

HEAR/F/20

Figuur 45: Profiel werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)

HEAR/F/21

Figuur 46: Profiel werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)

4.3 ASSESSMENT METAALDETECTIE

De metaaldetectie werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk, maar heeft in de praktijk niets opgeleverd.

4.4 HET ONDERZOCHT GEBIED

Hieronder worden de onderzoeksvragen beantwoord:

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*
De bodemopbouw is over een deel van het terrein relatief gezien intact. Er werden twee types van bodemopbouw onderscheiden. Enerzijds tonen de profielen een Ap-C opbouw, waarbij de bouwvoor zich onmiddellijk op de moederbodem bevindt en de B-horizont verdwenen is. Op andere delen van het terrein is nog wel een B-horizont aanwezig (Podzol).
- *Zijn er nog archeologisch relevante niveaus aanwezig? Hoeveel archeologische niveaus zijn er aanwezig? En hoe onderscheiden ze zich?*
Er is één archeologisch niveau aanwezig. Dit archeologisch relevante niveau bevindt zich op ca. 50cm onder het huidig maaiveld. Het archeologisch niveau is echter op vele plaatsen verstoord door recente (20ste-eeuwse) vergravingen.
- *Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte?*
Het terrein kwam vermoedelijk in gebruik vanaf het begin van de 20ste eeuw, eerst als landbouwgrond (i.e. ploegsporen) en later voor bebouwing (op basis van kaartmateriaal: tussen 1939 en 1969). Sporen die wijzen op een vroegere occupatie of gebruik werden niet aangetroffen. Ook de greppels/grachten die verspreid over het terrein werden aangesneden zijn te situeren in de 20ste eeuw.
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
De bewaringstoestand van de aangetroffen (recente) sporen en vergravingen of verstoringen is goed te noemen. Deze vergravingen/verstoringen kunnen evenwel een negatieve impact hebben op het archeologisch niveau en dus op oudere sporen.
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
Aangezien er geen archeologische sporen, noch vondsten, zijn aangetroffen kunnen er geen archeologische vindplaatsen afgebakend worden.
- *Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?*
N.v.t.
- *Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?*
N.v.t.
- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*
Het terrein is vermoedelijk pas in de 20ste eeuw in gebruik genomen voor bewoning. Voor vroeger periodes werden er geen aanwijzingen teruggevonden die duiden op een eerdere occupatie binnen het onderzoeksgebied.
- *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*
Nee, het ontbreken van archeologische sporen heeft geen bodemkundige verklaring. Het ontbreken ervan kan enerzijds verklaard worden, doordat er mogelijk geen sporen aanwezig

waren en dat het terrein dus niet in gebruik geweest is in vroegere periodes, of dat deze archeologische sporen verdwenen zijn door de recente (20ste-eeuwse) vergravingen/verstoringen.

- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*

Nee.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*

- o *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

Aangezien er geen relevante en waardevolle archeologische resten (noch sporen, noch vondsten) werden aangetroffen dient er geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren.

- o *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*

N.v.t.

- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*

N.v.t.

- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

N.v.t.

4.5 POTENTIËLE KENNIS EN WAARDERING

Er werden tijdens het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geen relevante en waardevolle archeologische resten aangetroffen. Hierdoor biedt het onderzoeksterrein geen bijdrage voor een potentiële kennisvermeerdering van dit terrein en de omliggende omgeving. Tijdens het onderzoek werden enkel recente sporen/verstoringen aangetroffen. Het gaat hier voornamelijk om enkele uitbraaksporen, die gekoppeld kunnen worden aan de recent gesloopte bebouwing, en recente grachten en enkele ploegsporen. Zowel in de uitbraaksporen als in de grachten werd baksteenpuin en glas aangetroffen, wat duidt op een recente (20ste-eeuwse) datering. De ploegsporen bevinden zich in het noordwestelijke deel van onderzoeksgebied.

4.6 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Door het ontbreken van archeologisch relevante en waardevolle resten, en dus ook het ontbreken van een archeologisch interessante site, wordt er geadviseerd om geen verder onderzoek uit te voeren. Op basis van het gevoerde onderzoek wordt er dus geadviseerd om geen verder archeologisch onderzoek op te leggen in welke vorm dan ook en het terrein definitief vrij te geven. Dit ontslaat de opdrachtgever, noch de bouwheer niet van de wettelijke meldingsplicht, indien er toch nog archeologische vondsten gedaan worden.

5 SAMENVATTING

5.1 VOOR EEN GESPECIALISEERD PUBLIEK

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon achterhaald worden dat het terrein een archeologisch potentieel heeft.

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen archeologische sporen, noch vondsten, aangetroffen. Tijdens het onderzoek werden enkel recente sporen/verstoringen aangetroffen. Het gaat hier voornamelijk om enkele uitbraaksporen, die gekoppeld kunnen worden aan de recent gesloopte bebouwing, en recente grachten en enkele ploegsporen. Zowel in de uitbraaksporen als in de grachten werd baksteenpuin en glas aangetroffen, wat duidt op een recente (20ste-eeuwse) datering. De ploegsporen bevinden zich in het noordwestelijke deel van onderzoeksgebied en duiden op het gebruik van het terrein als landbouwgrond vóór het gebruik van het terrein als bouwgrond.

De geplande werken zullen het archeologisch niveau verstoren, maar gezien er geen archeologische interessante resten werden aangetroffen is er bijgevolg geen verder onderzoek noodzakelijk.

5.2 VOOR EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon achterhaald worden dat het terrein een archeologisch potentieel heeft.

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen archeologische sporen, noch vondsten, aangetroffen. Tijdens het onderzoek werden enkel recente sporen/verstoringen aangetroffen. Het gaat hier voornamelijk om enkele uitbraaksporen, die gekoppeld kunnen worden aan de recent gesloopte bebouwing, en recente grachten en enkele ploegsporen. Zowel in de uitbraaksporen als in de grachten werd baksteenpuin en glas aangetroffen, wat duidt op een recente (20ste-eeuwse) datering. De ploegsporen bevinden zich in het noordwestelijke deel van onderzoeksgebied en duiden op het gebruik van het terrein als landbouwgrond vóór het gebruik van het terrein als bouwgrond.

De geplande werken zullen het archeologisch niveau verstoren, maar gezien er geen archeologische interessante resten werden aangetroffen is er bijgevolg geen verder onderzoek noodzakelijk.

5.3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

De vrijgave van het terrein is het onderwerp van het Programma van Maatregelen.

6 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Pil N. & Sys A., 2017: Archeologienota Herselt – Aarschotsesteenweg, Archebo-Rapport 2017D163, Kortenaen

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Pil N. & Sys A., 2017: Programma van Maatregelen Herselt – Aarschotsesteenweg, Archebo-Rapport 2017D163, Kortenaen

Van Ranst, E., en C. Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. “Herselt”. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Geraadpleegd 5 mei 2017. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121234>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. “Ramsel”. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Geraadpleegd 5 mei 2017. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121237>.

“Databank Ondergrond Vlaanderen”. *Databank Ondergrond Vlaanderen*. Geraadpleegd 11 januari 2017. <https://www.dov.vlaanderen.be/>.

Geopunt Vlaanderen. “Atlas der Buurtwegen”. Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

Wikipedia. “Vandermaelenkaarten”. Online encyclopedie. *Wikipedia*. Geraadpleegd 7 december 2016. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vandermaelenkaarten>.

7 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunningen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).....	6
Figuur 4: Panoramische foto van het pand aan huisnummers 180 (links) en 182 (rechts) (Google Street View, 2009).....	9
Figuur 5: Panoramische foto van het pand aan huisnummer 182 (rechts) (Google Street View, 2009).....	9
Figuur 6: Panoramische foto van de tuinen aan huisnummers 180 (rechts) en 182 (links) (Google Street View, 2009).....	10
Figuur 7: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).....	10
Figuur 8: Aanvraag verkavelingsvergunning (W. Torfs, 2017)	11
Figuur 9: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)	11
Figuur 10: Proefsleuvenplan (ARCHEBO bvba, 2017).	13
Figuur 11: Toestand terrein voor het aanleggen van de proefsleuven (ARCHEBO bvba, 2017)	14
Figuur 12: Overzichtsplan van het onderzoeksterrein (ARCHEBO bvba, 2017).	15
Figuur 13: Overzichtsplan van het onderzoeksterrein met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	16
Figuur 14: Overzichtsplan werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017).	17
Figuur 15: Overzichtsfoto werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)	17
Figuur 16: Overzichtsplan werkput 1 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	18
Figuur 17: Recente grachten en kuilen/verstoring, werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017).....	18
Figuur 18: Recente gracht met baksteen, werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)	19
Figuur 19: Overzichtsplan werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2017).	20
Figuur 20: Overzichtsfoto werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2017)	20
Figuur 21: Overzichtsplan werkput 2 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	21
Figuur 22: Recente grachten/vergravingen (ARCHEBO bvba, 2017)	21
Figuur 23: Overzichtsplan werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017).	22
Figuur 24: Overzichtsfoto werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)	22
Figuur 25: Overzichtsplan werkput 3 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	23
Figuur 26: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017).....	23
Figuur 27: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017).....	24
Figuur 28: Recente kuil met puin, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)	24
Figuur 29: Uitbraakspoor recent gesloopte bebouwing, werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017).....	25
Figuur 30: Overzichtsplan werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2017).	25
Figuur 31: Overzichtsfoto werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2017)	26
Figuur 32: Overzichtsplan werkput 4 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	26
Figuur 33: Overzichtsplan werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017).	27
Figuur 34: Overzichtsfoto werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017)	28
Figuur 35: Overzichtsplan werkput 5 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	28
Figuur 36: Ploegsporen, werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017).....	29
Figuur 37: Brede gracht, werkput 5 (ARCHEBO bvba, 2017)	29
Figuur 38: Recente greppel (ARCHEBO bvba, 2017).....	30
Figuur 39: Overzichtsplan werkput 6 (ARCHEBO bvba, 2017).	30
Figuur 40: Overzichtsfoto werkput 6 (ARCHEBO bvba, 2017)	31
Figuur 41: Overzichtsplan werkput 6 met hoogtes (ARCHEBO bvba, 2017).....	31
Figuur 42: Greppel met metalen voorwerpen (ARCHEBO bvba, 2017)	32
Figuur 43: Overzichtsplan kijkvenster (ARCHEBO bvba, 2017).....	32
Figuur 44: Kijkvenster (ARCHEBO bvba, 2017)	33
Figuur 45: Profiel werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2017)	34
Figuur 46: Profiel werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2017)	34

8 PLANNENLIJST

HEAR/17/05/03/1 - Digitale aanmaak.....	6
HEAR/17/05/03/2 - Digitale aanmaak.....	6
HEAR/17/05/03/3 - Digitale aanmaak.....	10
HEAR/17/05/03/4 - Digitale aanmaak.....	11
HEAR/17/12/04/5 - Digitale aanmaak.....	15
HEAR/17/12/04/6 - Digitale aanmaak.....	16
HEAR/17/12/04/7 - Digitale aanmaak.....	17
HEAR/17/12/04/8 - Digitale aanmaak.....	18
HEAR/17/12/04/9 - Digitale aanmaak.....	20
HEAR/17/12/04/10 - Digitale aanmaak.....	21
HEAR/17/12/04/11 - Digitale aanmaak.....	22
HEAR/17/12/04/12 - Digitale aanmaak.....	23
HEAR/17/12/04/13 - Digitale aanmaak.....	25
HEAR/17/12/04/14 - Digitale aanmaak.....	26
HEAR/17/12/04/15 - Digitale aanmaak.....	27
HEAR/17/12/04/16 - Digitale aanmaak.....	28
HEAR/17/12/04/17 - Digitale aanmaak.....	30
HEAR/17/12/04/18 - Digitale aanmaak.....	31
HEAR/17/12/04/19 - Digitale aanmaak.....	32

9 FOTOLIJST

HEAR/F/1	14
HEAR/F/2	17
HEAR/F/3	18
HEAR/F/4	19
HEAR/F/5	20
HEAR/F/6	21
HEAR/F/7	22
HEAR/F/8	23
HEAR/F/9	24
HEAR/F/10	24
HEAR/F/11	25
HEAR/F/12	26
HEAR/F/13	28
HEAR/F/14	29
HEAR/F/15	29
HEAR/F/16	30
HEAR/F/17	31
HEAR/F/18	32
HEAR/F/19	33
HEAR/F/20	34
HEAR/F/21	34

